

Anton Martin,

po usmilenji božjem škof Lavantinski,
vsem svojim vèrnim ovčicam ljubi mir in vse dobro iz vsega
serca želim.

Dolgo se Vam nisim oglasil, preljube moje ovčice; in kedar se spet zglasim, Vam zopet sveti post naročim, kajti nam je posta in pa pokore toliko potreba, de v dobrem ne onemagamo, kakor dveh očés, de tenko vidimo, in dveh ušés, de dobro slišimo. Brez svetega posta pèša naša pokora, in brez prave pokore ni izveličanja. Za to Kristus velí! „*Resnično, resnično vam povém, ako se ne bote pokorili, bote vsi poginili (pogubljeni).*“ Posvetni ljudje pokore ne poznajo, in čertijo sveti post; pravi kristjani pa post ljubijo in se s postam pokorijo, ter skerbijo skoz to za dušo in za zdravo teló; zakaj: „Post je oče zdravja, kakor požrežnost mati bolezní; brez mesa in vina se nečistost ohladí, od pijanosti do nečistosti je pa le ena samo stopinja.“ učí sv. Jeronim. Pač je modro, kar pravi stari, keršanski uračitel: „Nad šestdeset let že zdravim in pomagam ljudém, pa v tem dolgem časi sim treh ljudi na tem sveti zastonj iskal: rokodelca, kateri svoje delo dobro zna in pridno dela, pa bi stradal; kristjana, kateri rad božjo besedo zvesto posluša, pa bi hudobnež bil; in pa človeka, kateri se rad posti, in bi zarano (hitro) umerl.“ — Sveti očaki, stari pušavniki so se ojestro postili, so večidel korenince jedli in pili čisto vodo, pa so tolike starosti čakali! Sv. Anton pušavnik bil je 105, sv. Pahomi 110, in sv. Romuald 120 let star. Pred tremi letmi je umerl v Levovi na Poljskem *Ciril Štefanovič*, nadškof in metropolit armenski v 107. leti svoje starosti, kateri se je do svoje smerti tako ojestro postil, da si postne dni še mleka in jajčnih jedil dovoljil ni, pa je bil vedno zdrav in bistre glave. To nam kaže, da modri post zdravju ne škodi, marveč le hasne. Pa neizrečeno več kakor zdravo telo in dolgo življenje naj nam izveličanje duše veljá, kojo sveti post čisti, jo čedi in ji po stezi svete čednosti v nebesa pomaga. „Ker se nismo hotli postiti, smo bili (po pervih stariših) iz paradiža iztirani. Postijmo se torej zvesto, de skoz post v sveti raj dojdemo.“ opomina sv. Bazili.

Naša skerbna mati, sv. katolíška cerkev si vsako leto prav ljubeznivo prizadeva, nas po stezi posta in pokore v izveličanje voditi, nas časno in večno srečne

storiti. Naj bi se pa ojestrega pota pokore in posta ne prestrašili, in na stezi keršanske popolnosti clo ne opéšali, nam zapovedane poste toliko polajša, da se nobeni věrni kristjan ne smé potožiti, kakor bi mu post preojster bil. Zatorej pa tudi nihče izgovora nima, da bi se spodobno ne postil, razun praznih izgovorov takih slabovėrnih ljudi, kojim kos mesa več veljá, kakor pa izveličanje duše. Le poslušajte, kako Vam sveta mati katolška cerkev postne dni tudi za leto 1862 ljubeznivo polajša:

I. *Vsi věrni Lavantiske škofije se imajo mesenih jedil zderžati:*

1. Vsaki petek celega leta.
2. Vsako kvaterno sredo (petek) in saboto.
3. Na pepelnico in tri posledne dni velikega tedna.
4. Na sveto bilo (kerstno saboto) pred binkoštni alj duhovim, v saboto pred Petrovim (svetim Petrom in Pavlom), v četrtek pred velikoj Gospodnicoj (v nebo vzetjem Marije), v saboto pred devicoj Marijoj čistega spočetja v adventi, in pa v sredo pred božičem (rojstvom Jezusovim).

II. Vse druge postne dni (tudi v sabotah, razun zgoraj imenovanih) se dovoljí uživati mesenih jedí, če kdo v imeni božjem hoče; ima pa vsaki taki den po *tri Očenaše, tri češena si Marija, in pa edno apostolsko věro* v čast terpljenja Kristusovega moliti. Verh tega se pa vsim vernim naroči:

1. Molitev za mesojed naj se opravi, ako mogoče, z domačoj družboj na glas, prav pobožno in pa v duhi pokore. Kdor v takih oprostelih dneh mesa jě, naj po svojem premoženji ubogaime daja.
2. Ribe in meso pri enem in ravno tistem obedi iz gole sladoželjnosti take oprostene postne dni uživati je prepovedano.
3. O takih oprostelih postnih dnevih (v kojih se mesojeja dovoljí) se le pri ednem obedi smě meso jesti; za večerjo se le mesena juha (župa) z drugimi postnimi jedmi naj uživa. Vbogi ljudje pa tudi za večerjo brez greha použijejo, kar jim je pri obedi o poldně mesa ostalo.
4. Bolnikom za nekoliko časa mesene jedi dovoljiti imajo domači dušni pastirji in spovedniki oblast, sosebno kedar zdravnik svetuje alj naroči. Tudi takim, ki služijo alj delajo pri takih ljudeh, kateri niso naše věre, naj duhovniki post, zderžati se mesa, v kako drugo dobro delo premenijo; ravno tako popotnikom v ptuje kraje. Bolehni ljudje, katerim telesna slabóst ne dopusti postnih jedil uživati, naj si po svojih dušnih pastirjih od škofa oprost izprosijo zapovedane postne dni meso jesti. Kdor ima to oprost alj dovoljbo, se postne dni mesa poslužiti, si je pa pritergati dolžen, kolikor mu starost, betežnost alj kaki drugi pravični uzrok dopustí.

III. Vsi verni katoličani še imajo v živeži si pritergati, in se na den le enkrat do sitega najesti:

1. Vsaki den četerodesetodenskega posta (korizme) razun svetih nedelj.
2. Vsako kvaterno sredo, petek in saboto.
2. V adventi vsako sredo in petek (namesti postov, ktere so svoje dni imeli pred prazniki svetih apostolov).
4. V saboto pred duhovim (binkoštni), v saboto pred Petrovim, v čertek pred velikoj Gospodnicoj, v petek pred vsemi Svetci, v saboto pred devicoj Marijoj čistega spočetja v adventi, in pa v sredo pred božičem. Ojstro postiti se niso dolžni bolniki, težkočne žene in one, ki otroke na persih imajo, ne otroci, ne stari ljudjé, ne težaki alj delavci pri posebno težkem (žmetnem) deli. Kdor se ne zamore ojstro postiti, naj si pa po svoji zamožnosti saj enokoliko priterga, in kakor sv. Avguštin pravi, naj jokaje uživa, ter žaluje, de se popolnoma postiti ne more.

Ni je zapovedi cerkvene, ktiro bi tako slabo dopolnili sedajni kristjani, kakor zapoved svetega posta. Veliko jih je clo pozabilo, de je greh v petek in druge postne dni meso jesti; dosti je takih, kterim še na misel ne pride, si zapovedane postne dni zjutraj in zvečer pritergati, in le samo enkrat na den do sitega se najesti, ako so ravno zdravi in močni, in nimajo nobenega sosebno težkega dela. Pa ne pohujšajte se, in jih ne posnemajte, rekoč: ako jim veljá, zakaj bi pa nam ne veljalo. Pomislite, kaj od takih sv. apostol Pavl velí: „Posnemajte mene, bratje! in glejte na tiste, kteri tako živijo, kakor imate zgled nad nami. Zakaj veliko jih živí, od kterih sim vam že večkrat rekel, zdaj pa tudi jokaje rečem, de so sovražniki križa Kristusovega; kterih konec je poguba, kterih bog je trebuh, in hvala v njih sramoti, kteri pozemeljsko ljubijo.“ (Filip. 3, 17 — 20.) Bog nas ovarji takih razujzdanih mesojedcev in samogoltnikov. Postimo se z Kristusom po izgledi Svetnikov in vsih pravovernih kristjanov, božjih prijateljev; tako se bomo tudi z njimi veselili in gostili vekoma.

(Sequentia omitti possunt, ubi necessitas publicandi non urget, nec utilitas fandi svadet.)

Pa še eno resno (žerko) besedo imam povedati Vam, odrašeni *dečki in mladenči*, ktera naj tudi razvajene dekline zadene in prav do živega segne, kajti je strašno gerdo in hudobno, kar delate. Kaj pa? me bote barali. Oh, naj bi mi ne bilo potrebno praviti, kar se po širokem med Slovenci čuje, po stranskih deželah pripoveduje in clo v časnikih bere (číta) od Vaše gerde, pregrešne *navade po noči okolj rogoviliti, voglariti in vesovati*, sosebno po Dravskem in Savinskem polji, pa tudi po nekterih drugih krajih, tako, de je vsih poštenih ljudj groza in strah, ki po cele noči pokoja nimajo. Svetejši kakor je noč, hujše udelavate, uriskate in se tudi tepete; žalite Boga, dražite svoje sosede in pohujšate ptuje popotnike, kteri po Vaših

krajih potujejo, alj pa med Vami prebivajo, in se čudijo, de so med *Slovenci* še toliki divjaki.

Taka hudobna razvada ni človeška, ne keršanska; le divjaki v Amerikanskih berlogih tako delajo in pa po visokih planinah divja, dereča zverina, ki hodi po noči na plen alj rop; od pametnih, omikanih kristjanov, in pa od poštenih Slovencev kaj tako zlodčastega slišati, kdo bi verjel? In vender je, žalibog, taka! Nastavite torej, mladenči in mladenčice, svoje useša in zaslišite moj glas; pazite in si globoko v serce zapišite, kar Vam v imeni božjem povém. Vaše ponočno ulačuganje, voglarija in vesovanje je veliko žaljenje božje, škodljivo za dušo in truplo, za poštenje vaše in vaših ljudi, gerdo za vsako pošteno hišo, za celo srenjo in duhovnijo, za celo našo škofijo velika sramota in gnuz. To nam pričajo polne voze (ječe) mladih hudodelnikov, nam pravijo cesarski sodniki, nam kervavo kaže tako pogosto prelita nedolžna kerv, ki vpije za maševanje v sveto nebó. Ponočnim rogoviležem veljajo besede Izaija preroka, ktire v imeni Gospodovem govori: „*Gorjé prevzetné derhali, pijani obletajoči mladini, vrišeči slavi takih, kteri v predobrem kraji prebivajo, in se od vina (gostokrat) opotekajo. Glej močen in mogočen (pride) Gospod kakor vihar s točo, kakor podirajoči piš, kakor dereča povodenj, ki se po široki deželi razliva,*“ vas strahovat ponočne, razposajene voglarje, kajti velika je vaša hudobija.

Kdo je kriv, de je *toliko razberzdanih dečkov, sinov in hlapcev med nami*, ki ne poštujejo očeta ne mater, ne slušajo gospodarja ne gospodinje, ne obrajtajo deželske ne duhovske gosposke, ampak živijo po besedah svetega pisma *kakti konji in mezgi, ki so brez pameti*. (Psalm 31, 9.) — Gerdo ponočevanje je črna tema in košata mati vsih tih hudobij. Kdo je kriv *toliko zapeljanih deklín*, ki so vsako sramožljivost zgubile, in so, kakor sv. pismo pravi, *blatu na cesti* podobne, za vsako nesramno djanje pripravljene? Ponočno vesovanje jim je deviško obleko svete nedolžnosti raztergalo, sapa ponočevanja jih je okužila, de jih ni greha sram, ne strah, temuč vsaka, še tolika gerdoba le smeh. Kdo je kriv *toliko prevzetnega priduševanja, preklinjanja in klafanja*, ki se čuje iz ponočnikov umazanih ust? Kdo uči *toliko nesramnih reči našo mladino, kteri še, tako rekoč materno mleko med zobmi teči, kakor oni ponočni zhodi, v kojih se mladi ljudje obdvojnega spola peklenskemu zatanu zapišejo*. Za to opomina sv. Duh: „*S prederznimi ne hodi po poti, de kje na te ne zveržejo svojih hudobnih del; zakaj oni hodijo po svoji volji, in tudi ti boš poginil z njihovo neumnostjo*. (Sirah 8, 18.)

Ponočno vesovanje je pa tudi *košata pošast*, ki mladim ljudem *zdravje in življenje krati*, ter njihovo dušo v pekel, truplo pa pod zemljo spravlja. Kdo je popil tvojo zdravo, mlado kerv, revni mladenč, onemogla deklina, ki se bleđa kakor senca okolj pomikata? Kdo ti je nogo ulomil, kdo zdrobil roko, glavo otokel in tebi oko izbil, tebi mladenč tvoje močne persi poterl? Jeli nisi na svojih ponočnih potih za vse žive dni rano (žlaka) dobil, kojo v grob z sebo poneseš? Kaj misliš, de se tebi ne bo poznalo, ako ti rane zacelijo in bolečine pohenjajo, ktire si pri ponočnem tepenji prijel? — Močno se motiš. Potreno kolo močno ne bo; tudi ne terdno tvoje

teló, kojega v mladih letih nemarno peškodješ. Na svoje stare dni boš ječal in stokal za to, kar si v svoji norški mladosti po nemaršini dobil. In če že ti sam kako rano dobiš, jo sam terpiš in se potolažiš, de si zaslužil; alj kako pa hočeš drugim bolečine poverniti, ktire si jim naredil skoz svoje tepenje in klanje? V starem zaveti (testamenti) je bilo oko za oko, zob za zob, življenje za življenje; in če ravno v naših časih toliko ojstre kazni za bojevalce ni, božji pravici utekli ne bojo. „*Gorjé je živemu Bogu v roke priti!*“ (Hebr. 10, 31.) Bog tepe stariše za pregrehe otrók, pa tudi otroke zadel pregrehe starišev do tretjega in četrtega roda, posebno take, ki mladim ljudem skoz perste gledajo; on tepe cele okolice in duhovnije, ki take hudobne razvade med sebo terpijo, ter jih obiše s trašnim ognjem in z hudo boleznijo; Bog strahuje cele dežele z kervavo vojsko, pobere takim krajem naj lepše mladenče, in opere z prelito kervjo oskrunjeno zemljo, kakor nas skušnja žalostna vsih vekov učí. Zastonj se jokajo matere za svojimi sini, in izdihujejo za njimi očetje, kojim so preveliko svojvoljo dopustili. Dopolni se takim ljudem in krajem večna resnica, ki pravi: „*Pravičnost narod povzdiguje; greh pa ljudstva nesrečne stori.*“ (Pregov. 14, 34.)

Ne recite razvajeni ponočuhi: „Se pač ne spleča, de nam škof kaj takega očitajo; saj ne storimo hudega, če smo ponoči dobre volje.“ Vi imate strašno dobro voljo, ter si z grehom in betegom, z smertjo in peklom igrate. Jeli ni vaša prevzetija in nepokoršina do starišev, do dušnih pastirjev in vaših srenjskih predpostavljenih od hudega? Ni vaše pohujšanje, kojega dajate in jemlete, vaše divjanje in tepenje, pogosto kervavo morstvo in dolgoletno sovraštvo, kojega delate, hudo? Vi ponočni vrešaki svoji žlahti in srenji, celi dnhovnji in škofiji poštenje kradete, in prašate, kaj ste hudega storili? — Pred četrnajstmi letmi je mlad hudodelec v rabelnovih rokah očitno zbranemu ljudstvu povedal, da je ponočno vesovanje krivo bilo njegove tako strahovite smerti; zakaj na ponočevanji se je vsega hudega naučil, zgubil svojo nedolžnost in dozoril toliki hudobec. — Tako daleč pa mi ne zajdemo, eden alj drugi poreče. Prijatelj! kamen se iz višine zatoči, in ne henja, dokler v globini ne obleži. „*Terdovratnemu sercu se bo poslednjič hudo godilo; in kdor nevarnost ljubi, bo v nji poginil.*“ velí sv. Duh. (Sirah 3, 27.)

Ne odsekujte in ne ustavljajte se modrimu opominovanju, rekoč: „Smo mladi, čerstvi korenjaki; kdo nam je kos? Ne recite, kakor nekdamni hudobni Izraelci prevzetno: *Z smertjo smo zavezo storili, in s peklom pogodbo naredili; ako ravno šiba kakor povodenj pride, nas zadela ne bo.*“ Na to sam Bog po preroku odgovorí: „*Vaša zaveza z smertjo bo overžena, in vaša pogodba s peklom ne bo obstala; kedar šiba pride, kakor povodenj, pobila vas bo.*“ (Iz. 28, 15. 18.) Vaša močna roka se bo tresla kakor šiba na vodi, vaše zalo, okroglo lice bo kakor hrastova škorja krastavo, vaš hudobni jezik bo pečen od žeje, in vaše truplo bo kepa červov in kupček prahu. Pravični Bog ni prevzetnim angelom prizanesil, je prvi razujzdani svet z občnim potopam pokončal, je Sodomo in Gomoro z gorečim žveplom požgál; tudi Vas bo najššel, prevzetni ponočniki. Bog sicer dolgo odlaga, pa gotovo zadene;

in dalej ko odloži, ojstreje prime. Zato uči sv. Duh: „*Boga se boj in spolnuij njegove zapovedi, ker to dela človeka popolnega.*“ (Pridgar. 12, 13.)

Pa kaj bi vas kregal, predragi moji mladenči; bojim se, namesti poboljšati, vas razdražiti; razdraženih ljudi pa popraviti ni. Rajši poprosim, in pa tako lepo, ko znam, pred vsemi očete in matere Vas. Ne dopustite svojim odrašenim dečkom po noči izpod strehe hoditi, zaperajte svoje dekleta, kedar je tema in noč. Vi svoje premoženje skerbno okovarite, da vam ga tatje ne ukradejo; vaši sini in hčere so naj dražše blagó, ohranite jih sosebno ponoči domá, de vam jih černe teme oblast ne pokvari. „*Ako pa kdo za svoje, in zlasti za domače nima skerbi, je véro zatajil, in je hujsi od nevérnika.*“ pravi sv. Pavl. (I. Tim. 5, 8.) — Prosim Vas, častiti srenjski predstojniki, odborni in priséženi možje, ne terpite po vaših soseskah ponočnega uriša in ulačuganja, in dajte jim strah, ki Vam ponoči nepokoj delajo, de vaša srenja in okolica poštenja ne zgubi; na vašim poštenji veliko leží. Tudi nevéрни Rimljani so svoji mladini ojstro prepovedali po noči brez varne sprembe izpod strehe hoditi, ter so spoznali, de je noč mladini nevarna moč. Tudi usmileni Jezus velí: „*To je sodba, ker je luč prišla na svet, in so ljudje bolj ljubili temo ko luč; zakaj njih dela so bile hudobne. Vsakdo namreč, kteri hudo dela, sovraži luč, de niso svarjene jegove dela.*“ (Jan. 3, 19 — 20.)

Zarotím Vas, prečastiti dušni pastirji in čuvaji Siona, svete cerkve božje, ne molčite in ne utihnite svariti, kedar čujete upiti ponočne, sposobne ljudi. In če poboljšanja ni, za terdovratneže take tudi odveze ni, in častitega pogreba ne bo za take, kteri na ponočnih pregrešnih hojah in bojih naglo smert storijo. — Prosim pa tudi sosebno Vas, vi mladenči, ljubleni moji, opustite divjo navado, se po noči krog potikati, uriskati, in ljudem ukljubo naganjati, se prepirati in poskušati, kteri Vas bi bil hujsi. Strah in groza naj vsakega mladenča obleti, ki se pervokrat ponočnikom v družbo podá, in pomisli, de ga peklenski duhovi spremljajo, in štejejo njegove stopinje, kojih po takih zapeljivih stezah stori. „*Oblecite božje orožje, de zamorete obstati pred zalezovanjem hudičevim, ker se nam ni vojskovati le zoper meso in kerv,* veli sv. Pavl, *ampak zoper poglavarstva in oblasti teme, zoper hudobne duhove v podnebjí.*“ (Efež. 6, 11.) Verjemite mi, prijatelji mladi, škof sim, in ne lažem: pregrešno ponočevanje je iz pekla domá, Vas in vaše tovarše pohujša, v nesrečo in v pekel pelje. Za to opomina sv. Duh: „*Veseli se, mladina, v svoji mladosti, in tvoje serce naj bo dobre volje tvoje mlade dni; vedi pa, de zavoljo vsega tega bo te Bog v sodbo vzel.*“ (Pridigar 11, 9.) To moje apostolsko pismo Vas bo enkrat na sodbi božji tožilo, ako me ne slušate, ki sim vaš duhovski oče in viši pastír. — Bodite zdravi in veseli, pa tudi pridni in pošteni, ljubi Bogu in vsim pravičnim ljudem. „*Gnada božja z vami vsemi!*“ Amen.

V Marburgi na den sv. Antona pušavnika 1862.

Anton Martin,
Lavantinski škof.